

PAIMION KAUPUNGIN OPPIMISEN TUEN
KEHITTÄMISSUUNNITELMA 2022-2026

Sisällysluettelo

Miksi tarvitaan oppimisen tuen kehittämissuunnitelma?	2
Oppimisen tuen järjestäminen ja lähikouluperiaate	5
Mitä tavoittelemme?	8
Toteuttamisaikataulu	12
Toimintakulttuurin muutoksen tukeminen	14
Toteutumisen seuranta	15

Miksi tarvitaan oppimisen tuen kehittämissuunnitelma?

Paimion kaupungin yhtenä tehtävänä on järjestää Paimiossa asuville lapsille esi- ja perusopetusta. Perusopetuksen järjestäminen ei ole kunnille harkinnanvaraista, vaan lakisääteisesti säädeltyä toimintaa. Tähän toimintaan kunnat saavat valtionosuusrahoitusta eri kanavista. Yksi on rahoitus valtiovarainministeriöltä osana ns. yhden putken valtionosuuksia peruspalveluiden valtionosuusrahoituksena, joka on yleiskatteellista ja laskennallista, ja jonka kohdentamisesta kaupunki päättää itse. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää täydentävää rahoitusta siltä osin kuin peruspalveluiden valtionosuusrahoitus ei huomioi kustannuseroja. Täydentävä rahoitusta myönnetään mm. pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksen järjestämiseksi, ja rahoitus tulee ko. oppilaiden lukumäärän mukaisesti. Näiden lisäksi valtio myöntää erilaisia valtionavustuksia, joilla voidaan korvamerkitysti rahoittaa tiettyjä toimintoja ja kehittämistyötä.

Pelkästään edellä mainittujen rahoitusten varaan perusopetuksen järjestämistä ei voida laskea, sillä peruspalveluiden valtionosuudet kattavat kustannuksista karkeasti vain noin neljäsosan. Peruspalveluiden rahoittamiseen vaaditaan myös kuntien omaa rahoitusta. Siten myös peruspalveluiden laadun määrittely ja sen vaatiman rahoituksen turvaaminen kaupungin taloudenpidossa ovat poliittisia päätöksiä.

Koulutuksen kehittäminen on pitkäjänteistä työtä, jossa vuosi on lyhyt aika. Oppilaat ovat peruskoulussa yhdeksän vuotta, joten rakenteiden suunnittelussa on voitava luottaa pitkäjänteiseen päätöksentekoon sekä sitoutumiseen halutun palvelutason ylläpitoon. Oppimisen tuen suunnitelma on laadittu Paimion kaupungin strategian 2022 - 2026 täytäntöönpanoa ohjaavaksi asiakirjaksi, jonka mukaan kaupunki sitoutuu turvaamaan riittävän palvelutason jatkossa.

Kunnat joutuvat esi- ja perusopetusta järjestäessään tasapainoilemaan opetuksen järjestämisen lakisääteisten vaatimusten, lasten edun ensisijaisuuden, käytössä olevien toimitilojen ym. resurssien rajallisuuden sekä toiminnan rahoituksen ja kustannusten tasapainon välillä. Tavoitteena on tuottaa mahdollisimman laadukkaat palvelut mahdollisimman kustannustehokkaasti. Tällä hetkellä Paimion kaupungin perusopetuspalvelut on järjestetty varsin edullisesti, kun mittarina ovat eurot per oppilas. Kustannustehokkuutta selittää osaltaan kaupungin kouluverkko: peruskouluja on vain neljä, ja niissä opetusryhmät ovat melko täynnä. Viimeisimmissä julkaistuissa perusopetuksen kustannustilastoissa Paimio on manner-Suomen 292 kunnasta kahdeksanneksi vähiten rahaa perusopetukseen käyttänyt kunta (7 666 €/oppilas), edellään vain neljä noin 4 000–10 000 asukkaan kuntaa Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla, yksi kunta Jyväskylän kupeesta sekä kaksi varsinaissuomalaista kuntaa, joissa perusopetusta ei järjestetä kuin vuosiluokille 1–6.

Opetuksen järjestämiseen liittyy kuitenkin muitakin tärkeitä näkökulmia kuin raha. Perusopetuslakiin on jo vuodesta 2011 sisältynyt ns. kolmiportaisen tuen vaatimus. Se tarkoittaa lapsen oikeutta saada riittävää ja oikea-aikaista tukea heti, kun hän sitä tarvitsee. Lapsella on oikeus saada paitsi tukiovetusta, myös osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa, mutta myös tarvittaessa tehostettua tai erityistä tukea, jolloin tuen järjestäminen on jo suunnitelmallisempaa ja pitkäjänteistä ([perusopetuslaki](#) 16 § - 17 a §).

Paimiossa haasteena opetuksen järjestämisessä on kaupungin kasvu: oppilasmäärät ovat kasvaneet. Kasvu on ollut voimakasta vuodesta 2014 alkaen, peruskoululaisten määrän kasvaessa jo vuoteen 2020 yli 15 %:lla. Kun syksyllä 2014 peruskoululaisia oli Paimiossa 1 169, syksyllä 2022 heitä on melkein 200 enemmän (1 361). Oppilasmäärän kasvu on viime vuosina hieman tasaantunut, mutta kuntien välisessä nettomuutossa Paimio on edelleen kasvukunta. Tulevien vuosien aikana näköpiirissä on haasteita mm. opetustilojen riittävydessä ja opetuksen tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä. Opetusryhmät ovat kooltaan varsin isoja, erityisen tuen pienluokat ovat käytännössä täynnä, ja kaupunkiin muuttaa peruskoulun aikana uusia oppilaita, joista monilla on erityisen tuen tarvetta.

Oppilasmäärän kasvun lisäksi perusopetuksen järjestämisessä on huomioitava myös monikulttuurisuuden lisääntyminen. Syksyllä 2022 Paimiossa esi- ja perusopetuksessa olevista oppilaista löytyy jo 14 eri äidinkieltä puhuvia, ja Suomi toisena kielenä -oppilaiden määrä on kasvussa. Peruskoululaisista 45 (= 3,3 %) oppilaan äidinkieli on muu kuin suomi.

Tämän lisäksi Ukrainan sodan myötä Paimiossa on käynnistetty perusopetukseen valmistava opetus keväällä 2022 omana toimintana. Tästä opetuksesta oppilaat siirtyvät yhden vuoden opiskelun jälkeen jatkamaan koulunkäyntiään peruskoululuokkiin vuoden 2023 aikana. Lisäksi Paimioon saapuneita maahanmuuttajia muista maista kuin Ukrainasta käy valmistavaa opetusta Turussa, siirtyäkseen myös viimeistään seuraavana lukuvuonna perusopetukseen Paimioon. Tämän myötä on selvää, että oppimisen tuen tarve on Paimion peruskouluissa tästäkin syystä kasvussa, eivätkä nykyiset resurssit jatkossa riitä turvaamaan lasten lakisääteisiä oikeuksia saada riittävää tukea omaan koulunkäyntiinsä.

Perusopetusta ei voida enää ajatella peruspalveluna, jossa oppilaat ryhmitellään kustannustehokkaasti mahdollisimman suuriin opetusryhmiin. Opetuksen järjestämisessä pitää huomioida erilaisten lasten yksilölliset tarpeet, riittävät tuen resurssit, joustavat ryhmittelyt ja riittävän pienet ryhmäkoot. Lisäksi strategisessa päätöksenteossa on huomioitava 1.8.2022 voimaan tullut perusopetuslain muutos, jonka myötä [perusopetuslain 3 a §](#) korostaa yksiselitteisesti: **“Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.”** Voimassa ovat edelleen myös jo aiemmat perusopetuksen säädökset (2 §) siitä, että opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua

koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana, ja että opetuksen tavoitteena on turvata riittävä yhdenvertaisuus, sekä (3 §) vaatimus opetuksen järjestämisestä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Koulutuksen laatutaso ei Paimiossa kaikilta osin vastaa sitä, mitä sen pitäisi olla. Ongelma on tunnistettu myös Paimion kaupungin strategiassa vuosille 2022–2026, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2022. Kaupungin toiminta-ajatuksena on, että Paimio mahdollistaa hyvän elämän. Visiona on, että vuonna 2026 Paimio on maakunnan vetovoimaisin kaupunki, joka tunnetaan kulttuuristaan sekä laadukkaista palveluistaan. Kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus toteutuu vuoden 2023 alussa, kasvatusta- ja opetuspalvelut ovat sekä henkilöstömäärältään että taloudellisilta voimyteiltään kaupungin suurin palvelusektori. Vision tavoittaminen edellyttää huomion kiinnittämistä perusopetuksen kehittämiseen ja riittäviin resursseihin.

Strategiassa korostetaan, että kaupungin ydintehtävä on palvella kaupunkilaisia muuttuvissa elämäntilanteissa. Tavoitteiksi on määritelty mm. hyvät ja monipuoliset palvelut sekä henkilökohtaisen palvelun turvaaminen. Sisäisten prosessien ja organisaation osalta kehityskohteina mainitaan muun muassa, että organisaatio on rakennettu halutun palvelutason saavuttamista, ja yhtenä keskeisenä tavoitteena ovat riittävät ja oikein kohdistetut henkilöstövoimavarat. Paimion kaupungin pitää strategian linjausten mukaisesti huolehtia myös työnantajana siitä, että henkilöstö jaksaa omassa työssään, ja että työn määrä on oikeassa suhteessa työaikaan sekä työn tavoitteet oikeassa suhteessa työntekijöiden voimavaroihin ja osaamiseen.

Opetustoimen osalta strategiaan on erikseen päätetty lyhyen aikavälin tavoitteeksi, että oppimisen tuen kehittämissuunnitelma 2022 – 2026 on valmis ja huomioitu taloussuunnitelmassa vuoden 2022 loppuun mennessä. Pidemmän aikavälin tavoitteeksi on vuoteen 2026 laitettu se, että oppimisen tuen suunnitelman mukainen tavoitetila on valmis.

Tämä asiakirja konkretisoi tulevien vuosien kehittämisprosessin, jossa Paimion perusopetuksessa rakenteita uudistetaan ja resursseja vahvistetaan tavoitteellisesti ja vaiheistettuna niin, että voimme tavoittaa opetuksen järjestämisen laatutasossa kaupungin strategian mukaisen vision: Paimio tunnetaan laadukkaista opetuspalveluistaan.

Oppimisen tuen järjestäminen ja lähikouluperiaate

[Perusopetuslain 6 §](#) velvoittaa siihen, että opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämipaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Voidaankin sanoa, että opetusta järjestettäessä on huomioitava lähikouluperiaate. Tämä periaate ei Paimiossa toteudu tällä hetkellä: perheillä ei ole ennalta tietoa siitä, mihin kouluun heidän lapsensa pääsee oppilaaksi. Useissa tapauksissa saman perheen sisaruksia on myös jouduttu sijoittamaan toiveiden vastaisesti eri kouluihin peruskoulun alaluokille (1-6). Lisäksi lapsen mahdolliset oppimisen tuen tarpeet ovat voineet johtaa siihen, että lapsi joutuu käymään koulua eri paikassa kuin hänen naapurustonsa muut lapset. Onkin syytä nostaa esiin Suomen [perustuslain 6 §](#), jossa kielletään asettamasta ketään ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan mm. terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Opetuksen järjestämisessä ja erityisesti oppimisen tuen järjestämisessä on pyrittävä siihen, että perusopetuksen rakenteet ja käytänteet edistävät hyvinvointia ja vähentävät perheiden eriarvoisuutta. Koulujen pitää edistää erilaisista lähtökohdista tulevien lasten yhdenvertaisuutta ja tasoittaa osaamiseroja. Lapset tarvitsevat jo lapsuudessa kokemuksia yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta, jotta yhteiskunnallinen eriytyminen ei lisääntyisi, kun erilaisista lähtökohdista tulevat lapset aikuisuvat.

Laillisuusvalvojat ovat ottaneet myös päätöksissään kantaa siihen, että kunnat eivät opetusta järjestäessään voi taloudellisiin seikkoihin vedoten jättää huolehtimatta velvollisuudestaan järjestää opetusta oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, tarvittaessa oppilaan yksilölliset tarpeet huomioiden. Oppimisen tuen järjestämisestä onkin huolehdittava jopa yksilöllisin ratkaisuin riippumatta talousarviosta. Tilannetta voi verrata vaikkapa lastensuojeluun: jos lapsen etu sitä vaatii, tietyt toimenpiteet on sielläkin tehtävä, mahdollisten määrärahojen puutteen tätä estämättä.

Viime vuosina tilanne Paimiossa on oppimisen tuen tarpeen kasvun ja opetustilojen sekä määrärahojen rajallisuuden johdosta ajautunut siihen, että henkilökohtaista avustamista antavien koulunkäynninohjaajien määrää on jouduttu lisäämään ilman, että tähän olisi tietoisesti varauduttu talousarviossa. Tämä tuen muoto on helposti se ensimmäinen lisätuki, jota lähdetään hakemaan tilanteissa, joissa lapsi joutuu käymään koulua hänelle liian suuressa opetusryhmässä, eikä koulussa ole mahdollisuutta jakaa opetusryhmiä, järjestää samanaikaisopetusta tai antaa osa-aikaista erityisopetusta siksi, että koulussa ei ole tarpeeksi tiloja ja/tai opettajia.

Lähikouluperiaatteeseen kuuluu se, että oppilaan tarvitsema tuki annetaan ensisijaisesti hänen omassa opetusryhmässään, ja käyttäen koulussa erilaisia joustavia järjestelyitä, ellei oppilaan etu

tuen antamiseksi välttämättä edellyttä siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Lähikouluperiaatteen toteuttaminen käytännössä edellyttää kouluilta myös toimintakulttuurin tarkastelua ja muuttamista tarvittavilta osin, koska toiseen opetusryhmään tai kouluun siirtämisellä ei lapsen oppimisen ongelmia ja koulunkäynnin haasteita välttämättä ratkaista.

Lähikouluperiaatteeseen liittyy inklusion käsite, joka helposti mielletään järjestelyksi, jossa erityisoppilaat siirretään pienryhmistä suuriin luokkiin ilman riittävää tukea, jonka jälkeen kaikkien koulunkäynti kärsii. Tätä inklusio ei ole, eikä tällaista tilannetta oppimisen tuen kehittämissuunnitelmassa myöskään tavoitella. Inklusion tavoitteena on toivottaa kaikenlaiset lapset tervetulleiksi kouluun ja saada järjestettyä heille kaikille riittävä tuki koulussa niin oppimiseen kuin hyvinvointiin. Jokainen lapsi on arvokas juuri sellaisena kuin hän on, ja koulutuksen järjestäjänä kaupungin tehtävä on huolehtia riittävästä resursseista opetuksen järjestämiseen.

Inklusion tavoitteena on lasten kasvaminen ja oppiminen yhdessä, heterogeenisissä ryhmissä niin, että riittävä tuki saadaan järjestettyä yleisopetuksen ryhmissä niin, että samalla pedagogiikkaa kehitetään ja toimintaympäristöä muutetaan. Tuen pitää tulla oppilaan luo, eikä niin että oppilas pitäisi siirtää sinne, missä tukea annetaan. Inklusion toteuttamisessa tavoitteena ei ole luopua kokonaan pienryhmistä, mutta huomiota on kiinnitettävä erityisesti opetusjärjestelyihin (esim. yhteisopettajuus, jossa samaa ryhmää opettaa opettajapari), koulujen toimintakulttuuriin sekä joustaviin ryhmittelyihin sen lisäksi, että henkilöstöresurssit ovat lähtökohtaisesti riittävän suuret vastaamaan oppilaiden käytännön tarpeisiin.

Suomessa inklusiivisen kasvatuksen mukainen koululaitoksen muutos on toteutunut hitaasti, vaikka maamme onkin koulutuspolitiikassaan periaatteellisella tasolla jo sitoutunut moniin kansainvälisiin julkilausumiin edistääkseen inklusioperiaatteen mukaista koulun kehittämistä. Opetuksen järjestämistä koskevissa päätöksissä kunnilla on itsehallinto, ja ne saavat lainsäädännön sekä opetusta sääntelevien muiden säädösten ja määräysten puitteissa päättää itsenäisesti opetuksen järjestämisen käytännön järjestelyistä ja ratkaisuista. Yhtenä isona päätöksenä ja askeleena eteenpäin voidaan Paimiossa pitää päätöstä perustaa koordinoivan erityisopettajan virka elokuusta 2021 alkaen. Tämän viran myötä opetustoimen suunnitteluun ja kehittämiseen on saatu tarvittavaa erityispedagogista näkemystä ja osaamista. Vastaavia ratkaisuja oppimisen tuen koordinaattorien tms. nimikkeillä palkattujen asiantuntijoiden rekrytoinnista kuntien organisaatioihin opetustoimen hallintoon on tehty muuallakin, sillä oppimisen tuen järjestämisen kysymykset ovat nousseet jatkuvasti yhä isommiksi ja keskeisemmiksi kysymyksiksi koulutoimen hallinnossa ja perusopetuksen rakenteiden ja pedagogiikan kehittämisessä.

Edellä kerrotun oppimisen tuen ja lähikouluperiaatteen tavoitetilan saavuttaminen Paimion kaupungissa vaatii riittävät resurssit kaikkiin kouluihin. Samanaikaisesti resurssien kasvattamisen

kanssa pitää tarkastella myös jo olemassa olevien resurssien käyttöä ja koulujen toimintakulttuuria, toimitaanko kouluissa inklusion edistämiseksi ja lasten tarpeet etusijalle asettaen.

Tässä suunnitelmassa esitetään tavoitetila ja prosessi, jolla pyritään muokkaamaan perusopetuksen rakenteet Paimiossa sellaisiksi, että kaikissa kouluissa on mahdollista toteuttaa lähikouluperiaatetta, ja kaikilla paimiolaisilla lapsilla olisi pääsääntöisesti mahdollisuus käydä koulua kotia lähinnä sijaitsevassa koulussa, jonka kaupunki päätöksellään osoittaa lapsen lähikouluksi. Tavoitteena on, että tarvittava oppimisen tuki järjestetään ensisijaisesti niin, että lapsi voi olla oppilaana samassa opetusryhmässä muiden lasten kanssa.

Tavoitteena on, että oppimisen tuen kehittämissuunnitelma monivuotisena asiakirjana ohjaa myös tulevien vuosien suunnittelu- ja resursointityötä sekä poliittista päätöksentekoa, jotta opetuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa päästään eteenpäin tavoitteellisesti, yhdessä määriteltyyn suuntaan ja yhdessä määriteltyä palvelutasoa kohti.

Oppimisen tuen järjestämisen tavoitteita on esitelty poliittisille päättäjille jo kevään 2022 aikana, mm. osana kaupungin strategian valmisteluprosessia, sekä erikseen kaikille valtuutetuille ja koulutuslautakunnalle suunnatussa iltakoulussa 10.5.2022. Asian valmistelusta ovat vastanneet sivistysjohtaja Jyrki Lumiainen ja koordinoiva erityisopettaja Kaisa Alsi, yhteistyössä perusopetuksen rehtorien kanssa. Koulujen henkilöstöä on kuultu asian valmistelussa ja vuoropuhelu jatkuu. Lisäksi myös oppilaiden ja heidän huoltajiensa osallistaminen ja kuuleminen ovat osa oppimisen tuen kehittämissuunnitelman prosessia, jotta kaikki osapuolet voivat sitoutua yhdessä toteuttamaan yhteisesti hyväksytyjä tavoitteita. Kehittämistyöhön pitää löytää yhteinen näkemys ja tahtotila, jonka myötä saavutetaan myös asioiden toteutumiseen tarvittava sitoutuminen ja motivaatio.

Mitä tavoittelemme?

Tämän kehittämissuunnitelman tavoitteena on se, että jokainen paimiolainen perusopetuksen oppilas voi saavuttaa oman korkeimman potentiaalinsa. Tämä toteutuu laadukkaana perusopetuksen ja riittävän oppimisen ja koulunkäynnin tuen avulla. Laadukas perusopetus sisältää mm. vaihtelevia opetusmenetelmiä sekä ylös- ja alaspäin eriyttämistä. Oppilas voi löytää eri opetusmenetelmistä itselleen parhaan tavan opiskella ja hän saa omalle taito- ja tavoitetasolleen sopivia opiskelutehtäviä, jotta hän voi kehittyä eteenpäin. Riittävä tuki sopeutuu oppilaan tarpeisiin. Oppilaan tuen järjestäminen arvioidaan aina yksilöllisesti, oppilaan tarpeiden näkökulmasta. Joillekin oppilaille paras opetuksen järjestämisen paikka on yleisopetuksen luokka, jonne tuki tuodaan. Jotkut oppilaat tarvitsevat tiivistä kokoaikaista erityisopetusta, jossa opettaja ja luokatila pysyvät mahdollisimman muuttumattomina. Opetuksen ja oppimisen tuen järjestämistä ohjaa lapsen etu.

Perusopetuslain mukaan oppilaalle tulee tarjota riittävää koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Paimion perusopetusta kehitetään tämän kehittämissuunnitelman mukaan, jotta voidaan taata oppilaille riittävä tuki jokaisella tuen portaalla. Kolmiportainen tuki koostuu yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta.

Jokainen oppilas on oikeutettu yleiseen tukeen, mm. osa-aikaiseen erityisopetukseen ja tukiopetukseen. Jos todetaan, että yleinen tuki ei ole riittävää suhteessa oppilaan tuen tarpeeseen, hänet siirretään tehostettuun tukeen. Tehostetussa tuessa annettu tuki on suunnitelmallisempaa ja pitkäjänteisempää. Tehostetun tuen antaminen suunnitellaan ja kirjataan oppimissuunnitelmaan. Kolmas tuen portas, erityinen tuki, vastaa kaikkein vaativimpiin tuen tarpeisiin. Erityiseen tukeen siirrytään sivistysjohtajan tekemällä hallintopäätöksellä. Kokonaan erityisluokalla opiskelu sekä oppiaineiden yksilöllistettyjen oppimäärien opiskelu (yleisestä opetussuunnitelmasta poikkeavat sisällöt ja tavoitteet) ovat mahdollisia vain erityisen tuen oppilaille. Oppilaan tuki suunnitellaan ja dokumentoidaan henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS). ([Perusopetuslaki](#) 16 §, 16 a §, 17 § ja 17 a §)

Tämän kehittämissuunnitelman ydinajatuksena on tuen vieminen oppilaan luokse inklusioperiaatteen mukaisesti. Kehittämissuunnitelman tavoitetilän mukainen opettajaresurssi saavutetaan vuonna 2026, jolloin perusopetuksen oppilailla on saatavilla laadukkaat oppimisen ja tuen palvelut kaikilla tuen portailla kaikissa Paimion peruskouluissa. Luokan- ja aineenopettajat toteuttavat yleisopetuksen ryhmissä laadukasta perusopetusta ja vastaavat oppilaiden yksilöllisiin tuen tarpeisiin monipuolisilla tukitoimin. Lisäksi oppilaita tuetaan erityisopettajien toteuttaman yhteisopettajuuden, samanaikaisopetuksen ja joustavien ryhmittelyiden keinoin. Yksilötason kuntouttavan erityisopetuksen toteutumista tuetaan paitsi osa-aikaisen erityisopetuksen, myös

erityisluokanopettajavetoisten integraatioryhmien avulla. Kokoaikaista erityisopetusta tarvitseville oppilaille on tarjolla erityisluokkien palvelut.

Integraatioryhmällä tässä tarkoitetaan erityisluokanopettajan ohjauksessa opiskelua siten, että oppilas on kirjoilla omassa yleisopetuksen luokassaan. Oppilas opiskelee oman tarpeensa mukaisesti integraatioryhmän kiinteässä luokkatilassa

- tietyn, ennalta määritellyn ajanjakson koko koulupäivän ajan
- tietyssä / tietyissä oppiaineissa tukijakson
- yksilöllistetyn oppimäärän kaikki oppitunnit
- muilla, yksilöllisesti oppilaan edun mukaisesti sovitulla tavoilla.

Mahdollisuuksien mukaan integraatio-opettaja jalkautuu luokkiin tai toteuttaa muita erityisopetuksen tehtäviä sekä toimii opettajien konsultaatitukena. Integraatioryhmä vastaa mm. niihin tilanteisiin, kun oppilas ei haastavan elämäntilanteen vuoksi pysty opiskelemaan isossa ryhmässä, tai oppilaan tuen tarve kasvaa odottamattomasti niin suureksi, että pelkkä osa-aikainen erityisopetus ei tukitoimena ole riittävä. Integraatioryhmässä voidaan tehdä arviointia myös siitä, tarvitseeko oppilas pysyvän erityisluokkapaikan.

Jotta tuki voidaan viedä oppilaan luokse, eikä oppilaan tarvitse siirtyä tuen perässä jopa toiseen kouluun, tarvitaan jokaiselle koululle riittävät oppimisen tuen resurssit.

Oppimisen tuen kehittämissuunnitelman tavoitteena on, että vuonna 2026 Paimiossa on

- 1 erityisopettaja / 100 oppilasta vuosiluokilla 3–9
- 1 erityisopettaja / 50 oppilasta vuosiluokilla 1–2
- 1 erityisluokanopettaja (integraatio-opettaja) / 200 oppilasta siten, että jokaisessa koulussa on vähintään yksi integraatioryhmä
- erityisluokkia oppilaiden tarpeen mukaisesti (opettajana erityisluokanopettaja)
 - lastensuojeluyksiköiden luokat (tämänhetkinen arvio = 3-4 kpl)
 - vaativan tuen luokat (tämänhetkinen arvio = 3 kpl)
 - muut erityisluokat (arvio = 4 kpl)

Edellä mainitut suhdeluvut ovat tavoitetilä, joka ohjaa resurssien suunnittelua. Lukuvuosittainen opetusresurssien toteutus päätetään sivistysjohtajan, rehtorien ja koordinoivan erityisopettajan yhteistyöllä, huomioiden kunkin koulun kokonaisresurssit, opettajavakanssit ja virkarakenne ym. suunnitteluun vaikuttavat tekijät.

Syksyn 2022 oppilasmäärän mukainen erityisopettaja- ja erityisluokanopettajatarve on esitetty kouluittain taulukossa 1.

	Jokela	Kriivari	Hanhijoki	Vista
perusopetuksen oppilasmäärä	265	148	137	809
erityisen tuen oppilaita yleisopetuksessa	5	2	4	44
erityisen tuen oppilaita erityisluokilla	8	0	21	80 ^{b)}
tehostetun tuen oppilaita	22	27	13	128
laaja-alainen erityisopettaja	1	1	1 ^{a)}	3,5 ^{c)}
erityisluokanopettaja	1	0	0	9 ^{d)}

Taulukko 1. Syksyn 2022 oppilas- ja erityisopettajamäärät kouluittain.

- Hanhijoen koululla toimii erityisopettaja, jolla on myös aineenopetuksen tunteja. Lisäksi koulussa toimii resurssiopettaja, joka paikkaa erityisopetuksen tarvetta – näin saadaan laskennallisesti tarjottua yhteensä yhden erityisopettajan verran tukipalveluita.
- Luku ei sisällä Paimionmarkin ja Veikkarin oppilaita (8 + 8).
- 3,5 erityisopettajasta yksi on määräaikaisessa palvelussuhteessa. Näiden lisäksi Vistan koulussa on yksi resurssiopettaja paikkaamassa erityisopetuksen tarpeita.
- Tämän lisäksi kolme erityisluokanopettajaa Paimionmarkin ja Veikkarin lastensuojeluyksiköissä.

Vakituisessa työsuhteessa olevia erityisopettajia Paimiossa on siis laskennallisesti noin viisi. Tällöin oppilasmäärä yhtä erityisopettajaa kohti on 272. Jos oppilasmäärästä vähennetään pääsääntöisesti erityisluokilla opiskelevat oppilaat, on suhdeluku 250 oppilasta / yksi erityisopettaja.

Erityisopettaja – oppilassuhteen laskennassa on käytetty pelkkiä laaja-alaisen erityisopettajan tehtävissä työskenteleviä erityisopettajia, koska erityisluokanopettajat ovat sidottuja omaan enintään n. kymmenen oppilaan ryhmäänsä, eivätkä näin ollen pysty tukemaan kaikkia perusopetuksen oppilaita.

Erityisopettajien määrä ei vastaa oppilaiden tuen tarvetta. Tukivajetta on paikattu määräaikaisen erityisopettajan ja resurssiopettajien avulla. Myös koulunkäynninohjaajien tarve kasvaa jatkuvasti, kun tuen tarpeeseen ei pystytä vastaamaan ajoissa.

Opettajatarvetta tarkastellaan ennakoiden vuosittain talousarviota laadittaessa. Oppimisen tuen kehittämissuunnitelman mukainen erityisopettajatarve syksyn 2022 oppilasmäärän mukaan on esitetty taulukossa 2. Oppilasmäärän kasvuun varaudutaan sitomalla erityisopettajien määrä oppilasmäärään yllä esitettyjen suhteiden mukaisesti.

	erityis- opettaja	erityisluokan- opettaja	pysyvät erityisopetuksen luokat
Jokelan koulu	4	1	-
Kriivarin koulu	2	1	-
Hanhijoen koulu	2	1	3
Vistan koulu	9,5	4	4 [+ 3-4*])
Koulut yht.	17,5	7	10

Taulukko 2. Oppimisen tuen kehittämissuunnitelman mukainen erityisopettajatarve syksyn 2022 oppilasmäärän mukaan). *) Vistan koulun + 3-4 erityisopetuksen luokkaa = lastensuojelulaitoksissa järjestettävän opetuksen ryhmät

Toteuttamisaikataulu

Oppimisen tuen kehittämissuunnitelma toteutuu vaiheittain – oppilailla jo olevia päätöksiä opetuksen järjestämisestä erityisluokalla ei lähdetä tämän suunnitelman toteuttamiseksi automaattisesti muuttamaan. Oppilaskohtaisia ratkaisuja voidaan tehdä oppilaan siirtämiseksi erityisluokalta yleisopetukseen, mutta näitä ratkaisuja tehdään aina yksilöllisesti harkiten ja oppilaan omista lähtökohdista tarkastellen. Kehittämissuunnitelman ydinajatuksena on se, että varhaisen, riittävän tuen toteutuessa myös tarve erityisluokkasijoituksille tulee jatkossa vähentymään. Tästä syystä tuen tarjoamista tehostetaan ja resursseja vahvistetaan suunnitelman toteuttamisen alkuvaiheessa erityisesti alkuopetuksen luokilla 1-2.

Perusopetuksessa tarjotun oppimisen ja koulunkäynnin tuen lisäksi merkityksellistä lapsen kannalta on laadukas varhaiskasvatus ja esiopetus sekä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa aloitetut, riittävät tukitoimet. Tämän kehittämissuunnitelman lisäksi Paimiossa tuleekin jatkossa kiinnittää huomiota myös varhaiskasvatuksessa tarjolla olevan tuen määrään ja resursseihin. Inklusioperiaate kaupungin päiväkodeissa toteutuu jo hyvin, mutta yksikkökohtaisten tuen resurssien riittävyys on otettava myös tarkasteluun.

Erityisopettajamäärän muutokset vuosittain on esitetty taulukossa 3. Taulukkoon on havainnollisuuden vuoksi lisätty myös yhden opettajan vähennys: tämä tarkoittaa sitä, että Vistan koulusta yksi erityisluokanopettaja siirtyy Kriivarin tai Hanhijoen kouluun, jolloin lukuvuoden 2025–2026 opettajaresurssin lisästarve on yksi erityisluokanopettaja. Lukuvuoden 2022–2023 puolikas erityisopettajalisäys Vistan koululle kuvaa tilannetta, jossa jo tammikuusta 2023 alkaen kouluun lisätään toistaiseksi voimassa oleva erityisopettajan vakanssi. Muut muutokset opettajamääriin toteutetaan lukuvuoden alusta eli elokuun alusta alkaen.

luku- vuosi	Kriivari		Hanhijoki		Jokela		Vista	
	erityis- opettaja	erityis- luokan- opettaja	erityis- opettaja	erityis- luokan- opettaja	erityis- opettaja	erityis- luokan- opettaja	erityis- opettaja	erityis- luokan- opettaja
22-23							+½	
23-24	+1		+1		+1		+3	
24-25					+1		+3	
25-26		+1		+1	+1			-1

Taulukko 3. Erityisopettajien lukumäärän muutokset vuosina 2023–2026 suhteutettuna 11.9.2022 oppilasmäärään.

Suunnitelmassa esitettävä tuen lisäys (+6 opettajaa) vuodelle 2023 on määrällisesti iso, mutta se on arvioitu huomioiden kouluissa jo olevien oppilaiden tuen tarpeet. Jos erityisopettajaresurssin lisäyksen toteuttamista siirretään kauemmas tuleviin vuosiin, tällä on negatiiviset vaikutukset niiden lasten varhaisiin kouluvuosiin, jotka jo nyt tarvitsisivat nykyistä enemmän oppimisen tukea.

Erityisopettajien lukumäärän kasvattamisen lisäksi koulujen sisäisessä rakenteessa tapahtuu muutoksia: Jokelan koulussa vielä lukuvuonna 2022–2023 toimiva erityisopetuksen luokka muuttuu lukuvuonna 2023–2024 integraatioryhmäksi, kun suurin osa erityisluokan oppilaista siirtyy 7. luokalle Vistan kouluun. Vistan koulun osalta sisäisen rakenteen muutosten suunnitelma on esitetty taulukossa 4. Muutoksia tehdään oppilaiden tuen tarpeet huomioiden. Tämän suunnitelman mukaan muutokset Vistan sisäisessä rakenteessa jatkuvat lukuvuoteen 2029–2030 asti.

Taulukossa ei ole huomioitu Vistan koulun alaisuudessa toimivia lastensuojelulaitosten luokkia, joissa toimii lukuvuonna 2022–2023 kolme erityisluokanopettajaa. Näiden luokkien tarpeen tarkastelu tapahtuu erikseen tämän suunnitelman ulkopuolella, koska sijoitettujen oppilaiden opetuksen järjestämisvastuusta ja rahoitusvastuuta säännellään erikseen ([perusopetuslaki 4 §](#) sekä [laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 38 §](#)).

lukuvuosi	Vistan koulu		
	erityisopettaja	erityisluokanopettaja (integraatioryhmä)	erityisluokanopettaja (erityisluokka)
22-23	3	0	9
23-24	6,5	1	8
24-25	9,5	2	7
25-26	9,5	3	5
26-27	9,5	2	6
27-28	9,5	3	5
28-29	9,5	3	5
29-30	9,5	4	4

Taulukko 4. Muutokset Vistan koulun sisäisessä rakenteessa vuosina 2022–2030 suhteutettuna 11.9.2022 oppilasmäärään. Taulukossa ei huomioida lastensuojelulaitosten luokkia.

Jos Kriivarin kouluun kaavailtu lisärakentaminen toteutuu, sillä on vaikutuksia oppilasmääriin etenkin Kriivariissa, mutta myös Vistan koulussa. Tällöin resurssit suunnataan edellä esitetyn oppilas/erityisopettaja -suhteen mukaisesti. Sisäisten rakenteiden muutokset suunnitellaan tällöin uudestaan; erityisopettajamäärän muutosten aikatauluun kokonaisuutena tällä ei ole vaikutusta.

Toimintakulttuurin muutoksen tukeminen

Siirtyminen kohti inklusiivisempaa opetuksen järjestämistä vaatii muutosta koulujen toimintakulttuurissa. Toimintakulttuurin muutosta tuetaan toteuttamalla kaikissa kaupungin kouluissa kolmevuotinen ProKoulu-ohjelma syyslukukaudesta 2023 alkaen. [ProKoulu](#) on tutkimustietoon perustuva käyttäytymisen ongelmien ennaltaehkäisemiseen kehitetty koko koulun toimintamalli, jota on kehitetty opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistojen sekä Niilo Mäki Instituutin yhteistyönä.

Vuosina 2023–2026 opettajien ns. veso-päivien (lukuvuosittaiset koulutuspäivät) koulutukset suunnitellaan tukemaan inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistumista. Kouluilla tehostetaan vanhoja ja luodaan uusia toimintamalleja, jotka tukevat opettajien välistä pedagogista keskustelua ja hyvien käytänteiden jakamista. Tällaisia voivat olla esimerkiksi pedagogiset opettajankokoukset tai toimintakulttuurin kehitystiimit.

Samanaikaisopetuksessa ja muuten yhteistyössä toisten opettajien kanssa toimivat erityisopettajat tuovat koulujen rehtoreille ja jakavat muille opettajille tietoa hyvin toimivista malleista ja kehittämistarpeista. Tätä kautta henkilöstöltä nouseviin koulutus- ja kehittämistarpeisiin pystytään vastaamaan oikea-aikaisesti. Rehtorit saavat tietoa opettajien koulutustarpeista ja kehittämistarpeista myös kehityskeskusteluiden ja muiden henkilöstön kanssa käytyjen keskusteluiden kautta.

Koulujen sisäisen tuen järjestelmien kehittymistä tuetaan varaamalla kunkin koulun erityisopetuksen tiimille viikoittainen suunnittelu-aika. Tällä suunnitteluajalla kokoontuu säännöllisesti myös kaupunkitasoiset erityisopettajatiimit, joissa koollekutsujana toimii koordinoiva erityisopettaja. Nämä suunnitteluajat järjestetään vähintään lukuvuoden 2025–2026 loppuun asti. Tämän jälkeen kussakin koulussa arvioidaan, onko käytäntöä tarpeen jatkaa pidempään.

Toteutumisen seuranta

Kehittämissuunnitelman toteutumista ja sen vaikutuksia seurataan tiiviisti koko prosessin ajan, jotta esiin nouseviin muutos- tai muihin tarpeisiin voidaan reagoida nopeasti.

Perusopetuksen oppilaille tehdään vuosittain kysely, jolla kartoitetaan oppilaiden kokemuksia ainakin tuen saatavuudesta ja oikea-aikaisuudesta, joustavien ryhmittelyiden toteutuksesta, työrauhasta luokissa ja koulun yleisestä ilmapiiristä. Lisäksi mahdollisuuksien mukaan pyydetään oppilaskunnilta ja nuorisovaltuustolta näkemyksiä koulujen opiskeluolosuhteista ja oppimisen tuen toimivuudesta.

Vuosittain toteutettavalla opettajakyselyllä saadaan tietoa mm. tuen prosessien selkeydestä, opetusta ja suunnittelutyötä haastavista tekijöistä sekä tukitoimien toteutumisesta suhteessa oppilaiden tarpeisiin.

Rehtorikokouksiin varataan erillinen toteutumisen seuranta-aika lukukausittain. Kokouksissa seurataan ainakin

- yleisen, tehostetun ja erityisen tuen määriä
- erityisluokille sijoitettujen oppilaiden määrää
- luokan-, aineen- ja erityisopettajien kokemuksia
- huoltajilta ja oppilailta tulevaa palautetta
- koulunkäynninohjaajien määrää ja tarvetta

Sisäisen rakenteen muutostarpeisiin reagoidaan kouluissa johtoryhmien kautta, ja tehdyt muutokset tuodaan rehtorikokouksen tietoon.

Kokonaisresurssiin vaikuttavat muutostarpeet käsitellään vuosittain koulutuslautakunnan talousarvion laadinnan ja käsittelyn yhteydessä.

Reagoinnissa pyritään ennakoimaan tuen tarpeita: tärkeänä tunnuslukuna tässä ovat esimerkiksi esiopetuksesta kouluun siirtyvät oppilaat, joilla on jo erityisen tuen tai pidennetyn oppivelvollisuuden päätös.

Koska tulevien vuosien oppilasmäärän kehityksestä voidaan tehdä vain laskennallisia ennusteita, oppimisen tuen kehittämissuunnitelman toteutumista on arvioitava vuosittain myös suhteessa oppilasmäärän kehitykseen. Tällöin taulukoissa 2 – 4 esitetyt luvut saattavat jonkin verran muuttua. Suunnittelua ja resurssointia ohjaavat kuitenkin taulukon 2 edellä esitetyt suhdeluvut.